alexander
schmemann

Tatăl nostru

Referindu-se la cea mai cunoscută rugăciune creștină – Rugăciunea Domnească –, Părintele Alexander Schmemann oferă câte un scurt comentariu la fiecare cerere cuprinsă în ea. Abordarea cunoscutului teolog este deopotrivă provocatoare și profundă, dar, mai ales, de o surprinzătoare actualitate.

Discutând în cheie inedită teme precum iubirea, iertarea, păcatul, împărăția cerurilor sau voia divină, autorul reușește să „deranjeze” comoditatea și egoismul omului modern și să readucă la lumină mesajul evanghelic autentic.

www.sophia.ro
ISBN 978-973-136-046-1
editura Σοφία

Alexander Schmemann

TATĂL NOSTRU

Traducere din limba engleză de
Luminița-Irina Niculescu

editura
Σοφία

București

Coperta: Mona Velciov

Copyright © St. Vladimir's Seminary Press.

First published in 2002 by St. Vladimir's Seminary Press.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Pentru versiunea românească s-a folosit ediția Alexander Schmemann, *Our Father*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 2003.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SCHMEMANN, ALEXANDER
Tatăl nostru/Alexander Schmemann; trad. din lb. engleză: Luminița-Irina Niculescu. – București: Editura Sophia, 2008
ISBN 978-973-136-046-1

1. Niculescu, Luminița-Irina (trad.)

243:281.95

Tiparul executat la ***S.C. LUMINA TIPO s.r.l.***
str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. 2, București
tel./fax 211.32.60; tel. 212.29.27
E-mail: **office@luminatipo.com**
www.luminatipo.com

DESPRE AUTOR

Părintele Alexander Schmemann a fost un scriitor prolific, un strălucit conferențiar și un preot devotat. A fost decan al Seminarului Ortodox Sfântul Vladimir, unde a predat cursuri de teologie liturgică. A plecat la cele veșnice în anul 1983, la vârsta de 63 de ani. Profunzimea şi subtilitatea cunoștințelor sale în domeniul culturii contemporane, al vieții eclesiale şi al celebrării liturgice au marcat profund comunitatea creştină universală, care s-a îmbogățit grație nemuritoarelor sale scrieri pline de har şi folos duhovnicesc.

Introducere

Comentariul acesta la Rugăciunea Tatăl Nostru este alcătuit dintr-o serie de scurte emisiuni radiofonice înregistrate de părintele Alexander Schmemann la postul de radio *Libertatea* şi adresate ascultătorilor din fosta Uniune Sovietică, ceea ce explică pe de o parte abundenţa citatelor extrase din operele unor cunoscuţi scriitori ruşi, iar pe de altă parte, deosebita atenţie acordată agnosticilor, necredincioşilor şi ateilor agresivi. De asemenea, autorul acuză religia sau, mai bine zis, „religiozitatea”, care, în viziunea sa, s-a împotmolit în ea însăși fără să fie deloc preocupată de scopurile ei fundamentale și de rațiunea ei de a fi. Iată care este marea „ispită” a unei credințe devenite o religie comodă şi acomodantă într-un climat politic de opresiune, dar și de libertate. Elogiind cea mai simplă rugăciune oferită de Hristos lumii, singura rugăciune „oficială”, de altfel, pe care ne-a lăsat-o Domnul şi Mântuitorul nostru, părintele Alexander Schmemann ne atrage atenția asupra a ceea ce s-a pierdut din ea de-a lungul veacurilor, aparentul ei faliment şi aparenta lipsă de semnificație a nepieritoarelor ei cuvinte (o caracteristică a timpurilor noastre): *împărăția Ta, voia Ta, pâinea noastră cea spre ființă, păcate, iertare, ispită...*

Dacă ne vom aștepta la o meditație nocturnă cu efecte soporifice, vom fi dezamăgiți: acest comentariu ne îndeamnă să conștientizăm cu multă acuitate un mod cu totul diferit de a recepta familiarele cereri ale Rugăciunii Domneşti. Dacă vom fi cinstiți, vom recunoaște numeroasele erori de interpretare şi distorsionări de sens de care au avut parte nepieritoarele cereri ale acestei rugăciuni în cele două milenii de istorie ale sale. Deoarece şi noi suntem implicaţi în aceste interpretări eronate, firesc este ca reflecţiile părintelui Schmemann să reprezinte pentru noi o binevenită convertire. Această scurtă rugăciune dăruită nouă de Hristos Domnul este o rugăciune cosmică, ce conţine tot ce trebuie spus despre Dumnezeu și împărăția Sa, dar şi despre viaţa noastră, a tuturor oamenilor. Drept aceea, vom afirma că în această tâlcuire de esenţă a Rugăciunii Domneşti părintele Schmemann ne-a pus la dispoziţie o hartă pentru a redescoperi scopul şi măsura întregii noastre vieţi – fără teama că o astfel de afirmaţie va fi considerată o exagerare.

Atât în scrierile, cât și în conferințele sale, părintele Alexander Schmemann a declarat adeseori că este nu numai dificil, ci chiar imposibil de a așeza în cuvinte și a împărtăși anumite sensuri teologice și anumite percepţii ale credinţei. Cu toate acestea, părintele ocupă un loc de frunte printre cei ce au reușit să „picteze" icoane ale tainelor şi revelaţiilor dumnezeieşti cu ajutorul cuvintelor – şi tocmai pentru că a fost un maestru între maeştri, oricine s-ar încumeta să-i traducă spusele îi datorează scuze. Oricât de mari ar fi eforturile traducătorului, el nu va reuşi să redea într-o altă limbă sensurile exprimate cu atâta precizie de părintele Alexander Schmemann în limba sa maternă, rusa. În cele din urmă, şi traducerile bune sunt tot un dar de la Dumnezeu, iar din moment ce toate darurile bune vin de la „Părintele luminilor", fie ca lumina Sa dumnezeiască să strălucească peste paginile acestei traduceri pentru toţi cititorii receptivi la învățăturile cuprinse în ea.

Cu recunoștință,
Alexis Vinogradov

CAPITOLUL I

Tatăl nostru, Care ești în ceruri

Tatăl nostru, Care ești în ceruri

Isus Hristos ne-a lăsat o singură rugăciune, Rugăciunea Domnească. Când ucenicii L-au implorat: „Doamne, învață-ne să ne rugăm" (Luca 11, 1), El le-a dăruit această rugăciune:

„Tatăl nostru, Care ești în ceruri,
Sfințească-se numele Tău,
Vie împărăția Ta,
Facă-se voia Ta,

Precum în cer așa și pe pământ.
Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o
nouă astăzi;
Și ne iartă nouă greșelile noastre,
Precum și noi iertăm greșiților noștri;
Și nu ne duce pe noi în ispită,
Ci ne izbăvește de cel rău"
(Matei 6, 9-13).

Această rugăciune a fost rostită fără întrerupere timp de 2000 ani. În fiecare clipă, undeva pe glob se află oameni care rostesc aceste cuvinte spuse de Hristos Însuși. Iată de ce nu există nici o altă cale mai bună spre inima creștinismului decât această rugăciune scurtă și aparent simplă. Numai că, din moment ce mi s-a cerut în repetate rânduri să-i explic sensurile, e limpede că nu e deloc o rugăciune simplă.

Îngăduiți-mi să încep prin a spune, fără ocolișuri, că sensurile acestei rugăciuni sunt inepuizabile: nu este posibil să i se dea o explicație finală, concluzivă. Ca și în cazul Sfintei Scripturi, Rugăciunea Domnească se adresează fiecăruia dintre noi în mod personal, ca și cum ar fi fost alcătuită pentru fiecare dintre noi în parte: ea îmi este adresată mie, nevoilor mele, întrebărilor mele şi pelerinajului meu. În acelaşi timp, ea rămâne de-a pururi neschimbabilă în esenţă, de-a pururi chemându-ne să-i împlinim năzuinţele cele mai importante, cele mai înalte, cele mai desăvârşite.

Pentru a înţelege cu adevărat Rugăciunea Domnească şi a participa la ea, trebuie mai întâi să ne eliberăm de nebulozităţile noastre lăuntrice, de divizarea atenţiei noastre, de neglijenţa spirituală care ne caracterizează şi în care trăim în mod constant. Cea mai teribilă trăsătură de caracter a omului este aceea de a se ascunde mereu de tot ce i se pare prea entuziast şi semnificativ din punct de vedere spiritual. E ca şi cum am alege să fim meschini şi triviali la nivelul subconştientului, pentru că e mai uşor să trăim aşa (Poate vă amintiţi de personajul Sviajki din romanul *Anna Karenina*, de Lev Tolstoi; Sviajki părea în stare să înţeleagă orice şi să discute despre orice, dar de îndată ce conversaţia ajungea la chestiuni mai profunde despre sensul vieţii, ceva se bloca în sufletul lui şi nimeni nu putea să penetreze acea blocadă. Tolstoi descrie acest fenomen general uman cu geniul său narativ greu de egalat).

Într-adevăr, o mare parte din forța noastră interioară se îndreaptă spre înnăbușirea vocii lăuntrice care ne cheamă la o întâlnire cu absolutul. Prin urmare, să depunem un efort cât de mic pentru a intra în spațiul lăuntric și în starea de spirit în care această rugăciune a rugăciunilor va începe să rezoneze cu noi și în noi, descoperindu-ne sensurile ei depline și devenind singurul lucru de care avem cu adevărat nevoie: mâncare și băutură pentru sufletul nostru.

Să ne înălțăm cugetele și să începem. Să începem cu formula de adresare, care este în același timp un apel și o afirmație: *Tatăl nostru.*

Primul lucru pe care-l oferă Hristos Domnul celor care-L roagă să-i învețe să se roage, primul lucru, repet, pe care îl lasă lor și nouă în dar – un dar neprețuit și o mare mângâiere –, ca sursă de bucurie și izvor de inspirație, este prilejul de a-L numi pe Dumnezeu „Tată”, de a-L considera tatăl lor.

Ce multe idei despre Dumnezeu au vizitat imaginația omului! A fost numit Absolutul, Cauza Primă, Domnul, Atotputernicul, Creatorul, Ziditorul, Binefăcătorul, Atotmilostivul ș.a.m.d. Fiecare dintre aceste denumiri poartă în ea un adevăr și se referă la experiențele profunde ale unor oameni cu o aleasă capacitate de percepție. Aceste două cuvinte, „Tatăl nostru", conțin toate adevărurile cuprinse în denumirile de mai sus, identificându-le, în același timp, cu apropierea sufletească, cu dragostea, cu unirea unică, irepetabilă și plină de bucurie a omului duhovnicesc cu Dumnezeu.

În aceste două cuvinte, „Tatăl nostru", aflăm sensul iubirii și răspunsul la iubire, experiența apropierii sufletești și bucuria ei, credința care devine încredere, dependența care cedează locul libertății. Acestea toate nu sunt doar idei sau concepte legate de Dumnezeu, ci realități care demonstrează cunoașterea lui Dumnezeu, comuniunea cu El în dragoste, în unire, în încredere. Este vorba despre începutul cunoașterii veșniciei. Hristos Însuși spunea, adresându-Se Părintelui ceresc: „Şi aceasta este viaţa veşnică: Să Te cunoască pe Tine" (Ioan 17, 3).

Aceste două cuvinte nu sunt doar începutul, ci şi temelia Rugăciunii Domneşti; ele fac posibile toate celelalte cereri îmbogăţindu-le cu semnificaţii profunde. În sensul său cel mai adânc, în sensul său originar, creştinismul este *religia paternităţii*, ceea ce înseamnă că nu se sprijină pe idealuri intelectuale sau deducţii filosofice, ci pe experienţa iubirii care se revarsă asupra întregii noastre vieţi, pe experienţa iubirii *personale*.

Toate acestea sunt subînţelese în formula iniţială de adresare a Rugăciunii Domneşti: „Tatăl nostru". După ce le-am rostit, adăugăm: „Care eşti în ceruri". Aici, întreaga rugăciune (şi, odată cu ea, întreaga noastră viaţă) se ridică la ceruri – întrucât cerurile sunt, înainte de toate, dimensiunea verticală a vieţii, raportarea omului la o înaltă spiritualitate, care este în acelaşi timp obiectul urii şi batjocurii virulente a celor ce reduc viaţa umană la dimensiunile ei biologice şi materiale.

Prin urmare nu este vorba despre cerul fizic sau astronomic, interpretare respinsă în mod constant de către atei, ci despre cel mai înalt stâlp de sprijin și punct de reper al vieții omenești: „Tatăl Care este în ceruri". Este vorba despre credința în iubirea divină, care îmbrățișează și străbate întreaga lume, credința într-o lume în care se reflectă această iubire – lumea ca semn și prezență a acestei iubiri –, credința că cerul este atât vocația fundamentală a gloriei și destinului omenesc, cât și locuința veșnică a oamenilor.

Neîndoielnic, aceasta este afirmația plină de bucurie ce străjuiește începutul rugăciunii pe care ne-a dăruit-o Hristos Domnul și Mântuitorul nostru ca pe o pecete a calității noastre de fii și fiice ale lui Dumnezeu: *„Tatăl nostru, Care ești în ceruri"*.

CAPITOLUL II

Sfințească-se numele Tău

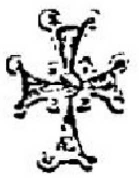

Sfințească-se numele Tău

După începutul acesta plin de bucurie şi de dragoste, ca o sărbătoare a sufletului: „Tatăl nostru, Care eşti în ceruri", spunem: „sfinţească-se numele Tău". Ce anume ne rugăm, ce anume cerem, ce aspiraţii avem, ce speranţe nutrim atunci când pronunţăm aceste cuvinte? Poate cineva să sfinţească numele lui Dumnezeu?

Din nefericire, majoritatea credincioșilor care pronunță aceste cuvinte nu le analizează înțelesul, iar pentru atei acesta este un motiv în plus de a da din umeri, exprimând astfel starea de confuzie pe care le-o creează combinația „mistică" a acestor trei cuvinte: „sfințească-se numele Tău".

Din cele mai vechi timpuri, oamenii au dat denumirile „sfânt" și „sacru" lucrurilor și ființelor pe care le-au perceput ca având o valoare supremă – impunând evlavie, respect, venerație, recunoștință acelor lucruri și ființe care îi atrăgeau pe oameni, inspirându-le încredere, căldură și apropiere sufletească. Mă refer aici la sentimentele sfinte față de țara natală, la dragostea sacră față de părinți, la adorarea sacră a frumuseții, a perfecțiunii, a miracolului. Prin urmare „sfinte" sunt lucrurile mai înalte, mai pure, care cer să le dai tot ce ai mai bun în tine însuți: cele mai bune și mai frumoase sentimente, cele mai mari eforturi, cele mai luminoase speranțe. Specificitatea sfințeniei constă în faptul că ea pretinde de la noi o conștientizare lăuntrică a dorințelor celor mai evidente și mai ascunse; de fapt, nu e vorba numai de a le conștientiza, ci și de a viețui și acționa în duhul acestei conștientizări. A conștientiza că 2 x 2 = 4, sau că

şi a inspiraţiei şi a vieţii,
şi a lacrimilor şi a iubirii".

Aceasta este descrierea sfinţeniei ca frumuseţe. O astfel de experienţă ne schimbă viaţa în totalitate, umplând-o, pentru a împrumuta cuvintele lui Puşkin, de înţeles, „inspiraţie", bucurie şi dumnezeire.

Experienţa religioasă este experienţa sfinţeniei în forma ei cea mai pură. Cei ce cunosc această experienţă, cât de puţin, ştiu că ea pătrunde în cele mai adânci fibre ale vieţii noastre, cerându-ne o schimbare radicală a vieţuirii noastre, o transformare lăuntrică. Ei ştiu, de asemenea, că există în om o inerţie, o slăbiciune, o meschinărie legată de viaţa cotidiană – şi, mai presus de toate, există o frică aproape instinctivă a sa faţă de tot ce e sacru, măreţ, pur şi dumnezeiesc. Sufletele noastre, inimile noastre, se simt pur şi simplu rănite de orice întâlnire cu sfinţenia, deşi simţim chemarea lăuntrică de a ne alipi întreaga fiinţă de ea. Atunci ne amintim de spusele Sfântului Apostol Pavel referitoare la faptul că în adâncul nostru se află o lege care se luptă împotriva dorinței noastre de a ne uni cu sfințenia (Romani 7, 23).

„Sfinţească-se numele Tău" – acesta este strigătul celui care L-a văzut pe Dumnezeu şi L-a recunoscut, al celui care ştie că numai întâlnindu-se cu El poate descoperi plenitudinea vieţii, plenitudinea inspirației şi plenitudinea fericirii.

„Sfinţească-se numele Tău" – fie ca tot ce este în lume, începând cu propria mea viață, cu faptele mele, cuvintele mele, să reflecte acest nume sfânt şi dumnezeiesc care ne-a fost descoperit şi dăruit! Fie ca viața să devină din nou un urcuş spre lumină, o înălțare, o laudă, o preamărire a puterii binelui! Fie ca totul să se umple de înțelepciune dumnezeiască şi de iubire dumnezeiască!

„Sfințească-se numele Tău" – aceasta este şi o cerere de ajutor în dificilul efort al urcuşului nostru spiritual şi al transformării noastre lăuntrice, fiindcă, aşa cum se ştie, suntem înconjurați şi ținuți prizonieri de întuneric, răutate, josnicie, superficialitate, supărări şi necazuri. Fiecare suiş este înfrânt de o cădere, fiecare efort e urmat de un atac de slăbiciune și descurajare – încât, într-adevăr, după cum spunea poetul Feodor Tiuciev, „viața se aseamănă unei păsări rănite care încearcă să urce în zbor spre ceruri, dar nu poate”.

Experiența sfințeniei este o întâlnire mistică cu lumile de dincolo, o vedere rapidă a frumuseții pure, care nu ne face viața mai ușoară, ci mai grea; ajungem uneori să-i invidiem pe cei ce sunt pur și simplu scufundați în agitația și preocupările vieții de zi cu zi, fără să fie sfâșiați de lupte lăuntrice. Cu toate acestea, numai astfel de lupte îl ajută pe om să-și împlinească vocația sa umană superioară; numai în astfel de lupte și eforturi, în urcușuri și coborâșuri, omul se poate considera persoană, cu adevărat.

Toate acestea sunt cuprinse în prima cerere a Rugăciunii Domnești: „Sfințească-se numele Tău”. Este o cerere atât de succint exprimată, atât de spontană și plină de bucurie, dar, în același timp, atât de plină de obstacole!

Cu toată sinceritatea și buna credință de care suntem în stare, nu numai să pronunțăm aceste cuvinte, dar și să trăim în profunzime în conformitate cu ele; tot ce purtăm în adâncul nostru se află în căutarea unei vieţi noi, a unei vieţi care să strălucească şi să ardă în noi cu flăcări sfinte, mistuind toate impurităţile din fiinţa noastră, toate imaginile nevrednice care ne trag în jos. Doamne, cât de intensă este această cerere, ce povară grea ne-a lăsat Hristos atunci când ne-a încredinţat-o, arătându-ne că aceasta este singura cerere vrednică de a fi adresată lui Dumnezeu, şi, ca atare, trebuie să fie cererea noastră de căpătâi! Cât de rareori pronunţăm aceste cuvinte ţinând seama de toate cele enunţate mai sus – şi totuşi cât de bine este să le spunem iarăşi şi iarăşi! Numai atunci când aceste cuvinte: „Sfinţească-se numele Tău" se vor face auzite în lume, numai atât timp cât nu vor fi uitate, omul nu va fi întru totul depersonalizat şi nu-şi va fi trădat întru totul vocaţia pentru care a fost creat de Dumnezeu.

„Sfinţească-se numele Tău".

afirma că cea de-a doua cerere a Rugăciunii Domnești întrupa și exprima esența credinței creștine și a speranțelor creștinilor. Este suficient să citim Sfintele Evanghelii o singură dată pentru a ne convinge că învățăturile despre împărăția lui Dumnezeu se află în centrul propovăduirii Mântuitorului. „Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor!” (Matei 4, 17) – acesta este primul îndemn pe care ni-l adresează Hristos Domnul; cu el Și-a început propovăduirea evangheliei împărăției. Aproape toate parabolele hristice privesc împărăția cerurilor, pe care Mântuitorul o compară cu o comoară pentru dobândirea căreia omul vinde tot ce are, cu grăuntele de muștar, care, odată semănat, crește și devine un copac imens, cu aluatul care dospește toată frământătura. Pretutindeni în Sfintele Evanghelii ni se face această promisiune mistică nespus de îmbietoare, această înștiințare, această invitație de a intra în împărăția lui Dumnezeu: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu” (Matei 6, 33), pentru a fi „fiii împărăției” (Matei 13, 38). Poate că cel mai uimitor lucru din lunga istorie a creștinismului este faptul că tâlcuirea acestei învățături hristice, care reprezintă nucleul mesajului evanghelic, a rămas o enigmă a cărei descifrare s-a pierdut undeva, nu se știe unde; cu această enigmă sunt confruntați și creștinii zilelor noastre. Şi atunci, cum să facem noi când ne rugăm, cum să-I spunem noi Domnului Dumnezeului nostru: „Vie împărăţia Ta", dacă ne este străin înțelesul acestor cuvinte?

În primul rând, dificultatea constă în aceea că înseşi Sfintele Evanghelii atribuie împărăţiei cerurilor un dublu sens: pe de o parte, împărăţia ar fi, chipurile, o referire la viitorul eon, la sfârşitul timpurilor, la tărâmul de dincolo – ceea ce constituie principalul argument pe care-şi întemeiază ateii pledoaria lor, anume faptul că centrul de gravitate al creștinismului s-ar afla într-o lume invizibilă de dincolo de mormânt, care este complet netulburată de răul şi nedreptatea din această lume; pe de altă parte, creştinismul pare a fi religia unei alte lumi. Dacă aşa ar fi, atunci cererea „Vie împărăţia Ta" ar fi o rugăciune pentru ca lumea să se sfârşească, să dispară, grăbindu-se astfel intrarea în tărâmul de dincolo de moarte.

Dar, atunci, de ce spune Hristos Domnul că împărăția cerurilor a și venit? De ce le răspunde El ucenicilor, care-I pun întrebări despre împărăție, că împărăția este printre ei și înlăuntrul lor? Ce înseamnă acest răspuns, dacă nu faptul că nu putem defini împărăția cerurilor în termenii unei lumi viitoare, diferite de cea în care trăim, care se va instaura după ce această lume pământească se va sfârși, va fi anihilată, printr-o catastrofă?

Aflați în acest punct, începem să ne apropiem de miezul problemei. Noi nu mai înțelegem evanghelia împărăției și nu mai știm pentru ce anume ne rugăm atunci când rostim a doua cerere cuprinsă în Rugăciunea Domnească: „Vie împărăția Ta", pentru că nu mai auzim aceste trei cuvinte în plinătatea lor, pentru că pornim totdeauna de la noi înșine, de la întrebări despre noi înșine. Până și pe așa-zișii „credincioși" îi interesează religia numai în măsura în care ea le poate răspunde la întrebări care-i privesc pe ei înșiși – spre pildă: Sufletul meu este nemuritor? Pune moartea capăt la tot și la toate sau totuși există ceva dincolo de acel misterios și înspăimântător salt în necunoscut?

Dar Sfintele Evanghelii nu ne vorbesc despre astfel de lucruri. Ceea ce numesc ele „împărăția cerurilor" este întâlnirea dintre Dumnezeu și om, întâlnirea omului cu Dumnezeu – cu Dumnezeu Care este plinătatea vieții, viața însăși a vieții, lumina, dragostea, cunoașterea, înțelepciunea, veșnicia. Sfintele Evanghelii ne spun că împărăția vine și începe odată cu această întâlnire, prin care omul Îl recunoaște pe Dumnezeu și I se oferă cu iubire și bucurie. Ele ne mai spun că împărăția lui Dumnezeu vine atunci când viața noastră se umple de lumina Lui, de cunoașterea Lui, de iubirea Lui. În cele din urmă, adresându-se celor care au avut deja experiența acestei întâlniri și și-au umplut deja viața proprie cu viața Lui cea dumnezeiască, Sfintele Evanghelii le spun acestora că totul, inclusiv moartea lor, este învăluit într-o lumină nouă, și că ceea ce întâlnesc ei, de fapt, ceea ce le umple viața aici și acum, astăzi, este însăși veșnicia: Dumnezeu Însuși.

Cu adevărat, pentru ce anume ne rugăm noi atunci când rostim aceste cuvinte absolut unice: „Vie împărăția Ta"? Desigur, mai presus de orice, ne rugăm ca această întâlnire să aibă loc acum, aici, astăzi, în circumstanțele prezente. Ne rugăm ca, în dificila noastră viață cotidiană, să auzim cuvintele: „Împărăția este lângă voi". Ne rugăm să ne fie viața plină de puterea și lumina împărăției, de lumina și puterea credinței, a iubirii și a nădejdii. Mai mult, dorim ca întreaga lume, care în mod evident se zbate în rele și în doruri, în frică și în stăruință, să vadă și să primească această lumină care a venit în lume acum două mii de ani și ceva, atunci când la marginile imperiului roman, în pustia Iudeii, s-a auzit acel glas singuratic, dar atât de răscolitor și vibrant: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!" (Matei 3, 2). De asemenea, ne rugăm să ne ajute Dumnezeu să nu trădăm această împărăție, să nu cădem din ea tot mereu, să nu ne scufundăm în întuneric, căci întunericul ne va sorbi în el. În sfârșit, ne rugăm ca împărăția lui Dumnezeu să vină cu putere, așa cum ne încredințează Hristos Domnul.

Da, creştinismul a prefigurat dintotdeauna viitorul, a anticipat a Doua Venire a iubirii dumnezeieşti, a nutrit nădejdea apariției Sale ultime pe pământ şi în ceruri, „ca Dumnezeu să fie totul în toate" (I Corinteni 15, 28): „Vie împărăția Ta".

Într-un anumit sens, nici nu este neapărat vorba despre o cerere sau o rugăciune în acest caz, ci, mai degrabă, despre bătăile inimii celor care au văzut, au simțit, au iubit – măcar o dată în viață – lumina şi bucuria împărăției lui Dumnezeu și care ştiu că ea este începutul, substanța şi plinătatea a tot ce există.

Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ

„Facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ" (Matei 6, 10). Aceasta este cea de-a treia cerere a Rugăciunii Domnești. Dintre toate cererile, pare a fi cea mai simplă și cea mai ușor de înțeles. Într-adevăr, dacă o persoană crede în Dumnezeu, se cuvine să se supună voii lui Dumnezeu și să o accepte – dar și să dorească din toată inima ca ea, voia lui Dumnezeu, să fie acceptată pretutindeni pe pământ, după cum presupune că este acceptată în ceruri. În realitate însă este cea mai grea dintre toate celelalte cereri cuprinse în Rugăciunea Domnească.

Aș vrea să precizez că această cerere, „Facă-se voia Ta”, este criteriul ultim al credinței, măsura potrivit căreia putem discerne, în primul rând în noi înșine, intensitatea credinței noastre: este ea profundă sau superficială, autentică sau falsă? Cum așa, vă întrebați? Deoarece adeseori, pentru a nu spune întotdeauna, chiar și cel mai râvnitor credincios dorește și-I cere lui Dumnezeu, în Care pretinde că sincer crede, să-i împlinească, întocmai, propria lui voie. Dumnezeu trebuie să Se plece voii omului, nu viceversa. Cea mai evidentă mărturie se află în Sfintele Evanghelii, în relatarea vieții lui Hristos, Domnul nostru.

Nu a fost El dintru început urmat de mulțimi de oameni? Și motivul pentru care mergeau după El nu era faptul că Îi cereau să le împlinească voia *lor*, iar El le-o împlinea? Îi tămăduia de boli și neputințe, îi ajuta în nevoințele lor, le alina suferințele... Cu toate acestea, de îndată ce începea

te în primul rând un fel de judecată asupra noastră, o judecată a credinței noastre.

Dorim noi cu adevărat ce vine de la Dumnezeu? Dorim cu adevărat să acceptăm exigențele solemne și aproape imposibile ale Sfintelor Evanghelii?

De asemenea, această cerere devine un fel de testare a țelurilor noastre şi a orientărilor noastre în viață: ce anume doresc eu, care este principala și cea mai înaltă valoare a vieții mele, unde este comoara aceea despre care Hristos spunea că acolo unde este ea va fi şi inima mea (Matei 6, 21)?

Dacă istoria religiei, dacă istoria creștinismului este plină de trădări, atunci acestea nu constau atât de mult în păcatele și slăbiciunile oamenilor, pentru că păcătosul se poate căi, iar slăbiciunea lui se poate remedia, iar cel căzut într-o neputință oarecare se poate restabili. Nu, cea mai cumplită trădare constă în permanenta substituire a voii lui Dumnezeu cu voința noastră, cu *propria voie*. Din pricina acestei trădări, chiar și religia în sine devine un egoism al nostru, care, la urma urmei, merită acuzați-

CAPITOLUL V

Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi

Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi

„Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi" (Matei 6, 11). Aceasta este a patra cerere – legată de pâinea noastră cea de toate zilele. Semnificația lexicală a sintagmei „spre ființă" este aceea de „substanțialitate" esențială supraviețuirii, motiv pentru care avem trebuință de această pâine ca hrană zilnică. Dacă primele trei cereri sunt direct legate de Dumnezeu, exprimând dorința noastră ca numele Său să

este atât de evidentă pentru definirea sinelui, încât Feuerbach, unul dintre întemeietorii filosofiei materialiste, l-a redus pe om la o faimoasă formulă: „Omul este ceea ce mănâncă". Învățăturile scripturistice și revelația biblică nu se întemeiază însă pe această dependență. Omul primește hrană, adică însăși viața sa, de la Dumnezeu. Hrana este darul lui Dumnezeu, iar omul nu trăiește pentru a mânca, pentru a-și asigura supraviețuirea fiziologică, ci pentru a-și cultiva lăuntric chipul lui Dumnezeu și asemănarea cu El.

Astfel, hrana a devenit darul vieții, iar viața, o cunoaștere a libertății și a frumuseții spiritului. Hrana se transformă în viață, dar hrana este dezvăluită de la bun început drept biruință asupra unei dependențe *exclusive* de ea, deoarece, atunci când Dumnezeu l-a creat pe om, i-a încredințat stăpânire asupra pământului. Prin urmare, primind hrană de la Dumnezeu în dar, omul se umple de viață dumnezeiască. Iată motivul pentru care referatul biblic despre căderea omului este legat de mâncare.

Așa trebuie înțeleasă cunoscuta relatare despre fructul oprit, pe care omul l-a mâncat pe ascuns, ferindu-se de Dumnezeu, pentru a deveni ca El. Este simplu de tâlcuit: omul a crezut că, bizuindu-se pe mâncare, va putea să primească ceea ce nu se poate primi decât direct de la Dumnezeu. Mâncarea i-a oferit omului perspectiva de a se emancipa, de a fi liber de Dumnezeu, dar tot mâncarea l-a transformat în rob al nutriției; astfel, omul a devenit dependent de alimente şi sclav al lumii materiale – ceea ce înseamnă, implicit, și sclav al morții, deoarece hrana, care-i dăruiește viață fiziologică, nu poate să-i dea acea libertate față de lume și față de moarte pe care nu i-o poate da decât Dumnezeu. Astfel, hrana, simbolul şi obârșia vieții, a devenit simbolul morții, căci dacă omul nu mănâncă, moare. În același timp, și dacă mâncăm tot murim, căci hrana este comuniune cu ceva care a murit – deci hrana este comuniune cu moartea însăși. Mântuirea, recrearea lumii, iertarea, învierea sunt şi ele legate de hrană în referatul biblic.

Atunci când, fiind ispitit în pustie de către diavol, lui Hristos I s-a făcut foame, diavolul I-a sugerat să facă din pietre pâini, dar El a refuzat, zicând: „Nu numai cu pâine va trăi omul" (Matei 4, 4). Mântuitorul a biruit așadar exclusiva dependență a noastră, a oamenilor, de pâine, de viață fiziologică – dependență care a devenit, în simbolistica biblică, povara și sursa de suferință a primului om. Odată cu eliberarea lui Hristos de această dependență, oamenii au fost descătușați din robia față de lumea efemeră, iar hrana a redevenit un dar al lui Dumnezeu, comuniune cu viața divină, cu libertatea și veșnicia.

Acesta este sensul profund al hranei dumnezeiești celei noi, care constituie, din zorii creştinismului, principala sursă de bucurie, cea mai însemnată Sfântă Taină a Bisericii, pe care creștinii o numesc „Euharistie", adică „mulțumire". Sfânta Euharistie, credința în comuniunea cu hrana cea nouă, cu pâinea cerească cea nouă, împlineşte revelația creștină despre hrană. Numai în lumina acestei revelații, a bucuriei acestei recunoștințe, putem înțelege cum se cuvine întreaga profunzime a celei de-a patra cereri a Rugăciunii Domnești: „Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi". Dă-ne nouă, Doamne, astăzi, hrana care ține de esența făpturii umane!

Bineînțeles, în primul rând lucrurile necesare vieții sunt: pâinea, hrana, aerul, tot ceea ce devine viața noastră. Dar mai e ceva. Acel „Dă-ne (Tu) nouă" – ceea ce înseamnă că sursa noastră absolută de viață este Dumnezeu Însuși, dragostea Lui, grija pe care ne-o poartă El. Indiferent de forma în care vom primi acest dar sau de persoana de la care îl vom primi, totul va veni de la Dumnezeu. Aceasta înseamnă că sensul primordial al acestui dar, ca și țelul lui suprem, este Dumnezeu.

Noi primim pâinea, primim viața, dar numai pentru ca scopul vieții noastre să ne fie revelat. Scopul vieții noastre se află în Dumnezeu, în cunoașterea Lui, în dragostea noastră pentru El, în comuniunea cu El, în bucuria veșniciei Lui, în viața aceea pe care Sfânta Scriptură o numește viață „din belșug" (Ioan 10, 10).

Doamne Dumnezeule, cât de departe este înțelegerea aceasta de filosofia lui Feuerbach, care era aidoma unei călăuze oarbe, deci întru totul nefolositoare! Neîndoielnic, așa cum susținea el, omul este ceea ce mănâncă. Dar ceea ce mănâncă omul este darul iubirii divine: omul se împărtășește din lumina, din slava și din bucuria divină, iar viața sa și-o trăiește datorită tuturor darurilor pe care le primește de la Dumnezeu.

„Dă-ne-o nouă astăzi” – în virtutea iubirii Tale, dă-ne nouă, făpturilor mâinilor Tale, acest astăzi, dă-ne nouă nu numai să existăm, ci să iubim cu adevărat și pe deplin viața revelatoare, profund dumnezeiască și veșnică pentru care ne-ai creat și pe care ne-ai dăruit-o și ne-o dăruiești mereu, pentru ca de-a lungul ei să să Te putem cunoaște, să Te iubim și să-Ți mulțumim!

CAPITOLUL VI

Și ne iartă nouă
greșelile noastre,
Precum și noi iertăm
greșiților noștri

menilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre" (Matei 6, 14-15). Aici, în această împletire, în această relație, se află și misterul profund al iertării cerute în Rugăciunea Domnească.

Înainte de a analiza întrețeserea aceasta, este esențial să ne oprim asupra felului în care înțelege omul contemporan păcatul, pentru că păcatul a devenit un concept care îi este complet străin. Îi este familiară, desigur, ideea de crimă, care se încadrează în categoria delictelor care încalcă legea, dar conceptul de crimă este un concept relativ. De exemplu, ceea ce constituie o crimă într-o țară poate să nu fie considerată crimă într-altă țară. Acolo unde nu sunt legi nu sunt nici crime. Deși crima nu este legată de lege, ea poate, într-o oarecare măsură, să derive dintr-o lege, iar legea, la rândul ei, rezultă din nevoile societății – iar acest lucru nu are nici o legătură, și nici n-ar fi posibil să aibă, cu ceea ce se petrece în adâncul conștiinței omenești. Atâta timp cât cineva nu impietează cu nimic asupra vieții pașnice a societății, nu face rău altora și nu nesocotește tradițiile înseamnă că n-a comis nici o crimă și n-a încălcat nici o lege. Spre pildă, ura nu poate fi considerată mobil al unei crime până nu se materializează sau concretizează în vreun fel – în abuz fizic, în crimă, în tâlhărie. Pe de altă parte, legile nu fac casă bună cu mila, întrucât obiectivul principal al unei legi este acela de a apăra și a menține ordinea în societatea umană – iar ordinea depinde de modul în care sunt puse în aplicare legile.

De aceea, e deosebit de important să înțelegem că atunci când vorbim despre *păcat* ne ocupăm, de fapt, de ceva care diferă clar și categoric din punct de vedere structural de conceptul social de *crimă*. În timp ce crima e definită în funcție de existența sau inexistența unei legi, păcatul rămâne în sarcina conștiinței. Dacă ne lipsește conștiința, sau dacă se diminuează percepția noțiunii de conștiință în societate, sau, mai bine zis, dacă experiența directă a conștiinței se estompează – atunci concepția religioasă despre păcat devine confuză și superfluă, ca și iertarea, de altfel, care este o noțiune înrudită cu păcatul.

Ce este conștiința? Ce este păcatul recunoscut și mărturisit de conștiința noastră?

noaștem mai întâi lipsa de armonie cu ceilalți și să facem efortul de a depăși această deficiență a noastră – ceea ce deja implică iertarea lor. Iertarea este o acțiune mistică ce restaurează o plinătate pierdută, așa încât bunătatea să poată domni din nou în noi înșine; iertarea nu e o lucrare care ține de lege, ci de etică. Din punct de vedere legal, oricine mă lezează trebuie pedepsit – și, până când nu va fi pedepsit, nu se va împlini legea, în timp ce din punct de vedere al conștiinței, încălcarea legii morale nu necesită o reparație legală, ci necesită restaurarea unității și a iubirii, ceea ce nu poate realiza nici o lege din lume. Numai iertarea reciprocă are această putere. Dacă ne vom ierta unii pe ceilalți, atunci și Dumnezeu ne va ierta pe noi. Numai această iertare reciprocă, repet, a noastră față de semenii noștri și a lor față de noi, la care se adaugă iertarea lui Dumnezeu față de noi, ne va putea purifica temeinic conștiința; numai astfel va putea domni lumina în lume. În adâncurile sale, fiecare om e însetat de o asemenea purificare și o caută din toate puterile.

Adevărul este că oamenii nu au atâta nevoie de ordine exterioară, ci de o conștiință

CAPITOLUL VII

Și nu ne duce pe noi în ispită, Ci ne izbăvește de cel rău

Şi nu ne duce pe noi în ispită, Ci ne izbăveşte de cel rău

Ultima cerere cuprinsă în Rugăciunea Domnească este: „Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău" (Matei 6, 13). Încă din zorii creştinismului, această cerere a dus la neînţelegeri şi a suferit numeroase interpretări. În primul rând, care să fie sensul primei părţi a acestei cereri, anume: „Şi nu ne duce pe noi în ispită"? Este oare posibil ca Dumnezeu să ne ispitească, să trimită asupra noastră suferințe, fel de fel de greutăți, ademeniri și incertitudini care se tot acumulează până ajung să ne facă viața insuportabilă? Sau poate că Dumnezeu ne supune la chinuri de dragul nostru, pentru ca noi să atingem, în cele din urmă, stadiul iluminării și al mântuirii?

În plus, cine este acest „cel rău", de care Îi cerem noi lui Dumnezeu să ne izbăvească? Iar dacă Dumnezeu există cu adevărat, atunci de ce triumfă răul mereu și de ce oamenii răi biruie mereu? Și de ce prezența puterii negative este mult mai evidentă decât prezența și puterea lui Dumnezeu? De ce îngăduie Dumnezeu aceasta? Iar dacă, să presupunem, Dumnezeu decide să mă scape pe mine de rele, de ce nu-i scapă și pe ceilalți din jurul meu, pe cei care mor, unii dintre ei îndurând suferințe cumplite?

Să recunoaștem că nu se poate răspunde cu ușurință la aceste întrebări. Mai exact, să recunoaștem că nu se poate răspunde deloc la astfel de întrebări, îndeosebi dacă dorim răspunsuri formulate în mod rațional, inteligent sau „obiectiv". Nici unul dintre cei care au încercat să abordeze domeniul teodiceei, adică al explicării raționale a existenței răului în lume – în condiţiile în care se ştie că Dumnezeu Atotputernicul este omniprezent – nu a reuşit să rezolve enigma aceasta într-un mod convingător. Ivan Karamazov, unul dintre cele mai cunoscute personaje dostoievskiene, ne oferă o replică foarte categorică în acest sens: „Dacă fericirea viitoare [a omului] va fi construită pe lacrima unui singur copil," spune el, „eu cu respect vă anunţ că voi renunţa la o asemenea fericire".

Atunci ce se poate spune, totuşi, despre acest subiect? Este necesar să desluşim înţelesul, sau mai precis puterea lăuntrică a acestei ultime cereri a Rugăciunii Domneşti: „Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău". În primul rând, răul vine spre noi mai ales ca ispită, ca îndoială, ca destrămare a credinţei; este un triumf al întunericului, al cinismului, al neputinţei sufletului nostru.

Cutremurătoarea putere a răului nu rezidă în răul în sine, ci în faptul că răul distruge credinţa noastră în bine, distruge convingerea noastră că binele este mai puternic decât el. Acesta este înţelesul ispitei. Chiar şi încercarea de a explica răul pe calea argumentelor raționale, pentru a-l „justifica" sau „îndreptăți", dacă pot spune astfel, este tot o ispită: este o cedare lăuntrică în fața răului. Atitudinea creștină față de rău constă cu precizie în a înțelege că răul nu are nici o explicație, nici o justificare, nici o bază – el fiind rădăcina răzvrătirii împotriva lui Dumnezeu, a desprinderii de El, a ruperii de plinătatea vieții. De asemenea, e de dorit să înțelegem că Dumnezeu nu ne dă nouă explicații despre rău, ci ne dă puterea de a rezista răului și de a-l birui. Această biruință nu constă în capacitatea de a înțelege și explicita răul, ci mai degrabă în capacitatea de a ne confrunta cu el înarmați cu deplina forță a credinței noastre, a nădejdii și iubirii noastre. Prin credință, nădejde și dragoste ispitele pot fi biruite. Credința, nădejdea și dragostea sunt răspunsuri la ispită, biruințe asupra ispitei și, prin urmare, asupra răului.

Aceasta a fost suprema biruință a lui Hristos, Cel a cărui viață a fost o ispită neîntreruptă. El a fost permanent în mijlocul răului sub toate formele acestuia, începând cu uciderea pruncilor nevinovați, care a avut loc imediat după nașterea Sa, și sfârșind cu acea cumplită izolare, când, trădat de toți, torturat fizic și batjocorit, a fost supus unei teribile morți pe cruce. Din acest unghi privind lucrurile, Sfânta Scriptură este relatarea puterii răului și a biruinței lui Iisus asupra răului – relatare a ispitelor îndurate de Hristos Domnul.

Hristos Domnul nu a explicat pricina răului, nu l-a „justificat", nu l-a „îndreptățit" în vreun fel, ci l-a înfruntat cu credință, cu nădejde și cu dragoste. El nu a distrus răul, ci a demonstrat puterea luptei împotriva răului și ne-a dat și nouă această putere; aceasta este puterea pentru care ne rugăm atunci când spunem: „Și nu ne duce pe noi în ispită".

Citim în Sfintele Evanghelii că atunci când Domnul și Mântuitorul nostru suferea singur, în inima nopții, în Grădina Ghetsimani, când, părăsit de toți, El „a început a Se întrista și a Se mâhni" (Matei 26, 37), când ispita s-a năpustit asupra Lui cu toată înverșunarea, a venit un înger din cer, s-a arătat Lui și-L întărea (Luca 22, 43).

viţi de vreun rău impersonal, ci de *cel* rău. Sursa răului se află în persoana cea rea care se hrăneşte cu răul, adică în persoana în care, într-un mod paradoxal și teribil de dureros, binele a fost înlocuit de rău. Singura explicaţie posibilă despre cel rău este faptul că am descoperit că nu este vorba despre o forţă impersonală împrăştiată în lume, ci despre tragedia unei opţiuni personale, a unei răspunderi personale, a unei decizii personale.

În concluzie, numai la nivelul persoanei umane poate fi biruit răul și poate triumfa binele, nu la nivelul unor teorii abstracte. Drept aceea, de fiecare dată când spunem Rugăciunea Domnească și cerem biruinţă asupra ispitei, optăm implicit pentru lumina credinţei, a nădejdii și a dragostei – nu pentru întunericul răului.

Astfel, se poate înstăpâni în lume o nouă ordine a cauzalităţii, o nouă posibilitate de biruinţă a binelui asupra răului, prefigurată de această cerere a Rugăciunii Domnești: „Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău”.

Că a Ta este împărăția și puterea și slava în veci

Ne apropiem de sfârșitul scurtei și întru totul nesatisfăcătoarei noastre incursiuni în universul Rugăciunii Domneşti. Am văzut că în spatele fiecărui cuvânt, în spatele fiecărei cereri, se întinde o lume de realități spirituale și de conexiuni spirituale care de obicei scapă atenției noastre, pierzându-se în zbuciumul vieții cotidiene. Din acest punct de vedere, rugăciunea „Tatăl nostru" este mai mult decât o rugăciune; ea este o epifanie, o revelație a acelei lumi a spiritului pentru care am fost creați, o ierarhie de valori datorită căreia ne putem trăi viața în armonie cu Cel ce ne-a dăruit-o. Fiecare cerere cuprinsă în această rugăciune ne deschide o nouă ușă spre un nou orizont al conștiinței personale, o nouă revelație despre noi înșine.

„Tatăl nostru care ești în ceruri! Sfințească-se numele Tău". Aceasta înseamnă că propria mea viață se raportează la existența absolută, la existența divină, și nu-și poate afla înțelesul, lumina și orientarea decât numai în termenii acestei raportări.

„Vie împărăția Ta". Aceasta înseamnă că viața mea este hărăzită să se umple de împărăția binelui, a iubirii și a bucuriei – și că ea ar trebui să fie străbătută și iluminată de puterea acestei împărății pe care Dumnezeu ne-o dăruiește și ale cărei uși ni le deschide chiar El.

„Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ" – pentru a-mi măsura și judeca viața potrivit voii Tale, pentru ca să aflu în ea, în voia Ta, o lege morală imuabilă, pentru a-mi pleca voința proprie, egoismul meu, patimile mele, nechibzuința mea în fața ei, a voii Tale.

„Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi” – pentru a putea primi cu recunoștință și venerație viața mea întreagă, toate bucuriile ei și toate tristețile ei, toate frumusețile ei și toate suferințele ei, drept daruri din mâinile lui Dumnezeu, pentru a putea atinge cele mai înalte și luminoase dimensiuni umane – nu la nivelul acelor lucruri care-mi irosesc neprețuitul dar al vieții.

„Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri” – pentru ca să fiu totdeauna plin de duhul iertării, de dorința de a-mi construi întreaga existență în jurul iubirii, pentru ca toate eșecurile mele, datoriile mele, păcatele vieții mele, să-mi fie acoperite de strălucitoarea iertare divină.

„Și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel rău” – pentru ca, oferindu-mă pe mine însumi voii tainice și luminoase a Domnului, să pot birui orice ispită cu ajutorul Lui, cu osebire pe cea mai cumplită dintre ele, orbirea care întunecă lumea și viața, împiedicându-mă să văd în ele prezența lui Dumnezeu, orbirea care-mi răpește viața din mâinile lui Dumnezeu, înnegurând-o și înrăind-o. Pentru a nu ceda forței și farmecului persoanelor rele, pentru ca să nu se cuibărească în mine însumi ambiguitatea și perversitatea răului care se străduie totdeauna să poarte masca binelui și să ia forma unui înger de lumină.

Rugăciunea Domnească se încheie cu o exclamație solemnă, care o încununează: „Că a Ta este împărăția și puterea și slava în veci" și care cuprinde trei cuvinte cheie, trei sensuri biblice cheie și trei simboluri principale ale credinței creștine. ***Împărăția*** este aproape, a venit, ni s-a revelat: „s-a apropiat împărăția cerurilor" (Matei 4, 17), „împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru" (Luca 17, 21), „vie împărăția Ta". Dar cum? În viața, în cuvintele, în învățăturile, în moartea și învierea Domnului nostru Iisus Hristos, în viața Lui plină de o extraordinară lumină și putere, în cuvintele Lui, care sunt o poartă spre cele mai înalte culmi, în învățăturile Lui, care dau răspunsuri tuturor întrebărilor, și, în cele din urmă, în acel sfârșit pământesc al Lui din care a izvorât totul – începutul unei vieţi noi pentru toţi cei ce cred în El.

Când vorbim despre împărăţia lui Dumnezeu nu vorbim despre o abstracţiune, nici despre viaţa de dincolo de viaţă, nici despre ceva ce se va întâmpla după moarte. Mai presus de orice, vorbim despre ceea ce ne-a vestit, ne-a făgăduit şi ne-a dăruit Hristos nouă, celor care credem în El şi-L iubim pe El: aceasta este „împărăţia" – întrucât nicicând n-a existat ceva mai bun, mai frumos, mai strălucitor şi mai minunat revelat, făgăduit şi dăruit oamenilor. Aşa trebuie înţeleasă această primă parte: „Că a Ta este împărăţia...".

„...şi *puterea*", spunem în continuare. Ce fel de putere poate avea cineva care a murit singur pe cruce, fără să se apere în nici un fel – cineva care nu avea „unde să-şi plece capul" (Matei 8, 20)? Să încercăm să-L comparăm cu cea mai mare putere de pe pământ. Indiferent de puterea pe care o poate dobândi un om, indiferent de forţele de care este înconjurat, indiferent de câţi supuşi are, vine şi acel moment inevitabil când tot ce are se va transforma în pulbere și nu va rămâne nimic din ceea ce avea înainte. Dar El, cel „slab", cel „fără putere" trăiește, este viu; nimic și nimeni, nici o putere a nimănui nu-I poate șterge amintirea din conștiința oamenilor de pretutindeni. Unii Îl părăsesc și uită de El, dar apoi se întorc din nou la El, cuceriți de alte cuvinte, de alte făgăduințe. În cele din urmă însă, mai devreme sau mai târziu, revin la cartea sfântă care cuprinde cuvintele pe care le-a rostit El. Din această carte iradiază imaginea Celui ce a zis: „Spre judecată am venit în lumea aceasta, ca cei care nu văd să vadă, iar cei care văd să fie orbi" (Ioan 9, 39) –, a Celui care a spus: „Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unul pe altul" (Ioan 13, 34), și, de asemenea: „Eu am biruit lumea" (Ioan 16, 33). Iar noi Îi spunem Lui: „Că a Ta este împărăția și puterea... "

„... și *slava*". Cât de iluzorie, scurtă și fragilă este orice slavă în lumea în care trăim! Se pare că slava este lucrul pe care Hristos l-a căutat cel mai puțin. Dar dacă există o slavă profundă și indestructibilă, aceea nu poate fi decât cea care se aprinde și arde oriunde este El – slava bunătății, slava credinței, slava nădejdii. Mai presus de toate, El este purtător de lumină, iradiind o lumină necunoscută pe pământ înainte de El. Privindu-L, îl vom înțelege pe poetul care exclama: „El vorbește cu măreția stelelor și cu frumusețea zorilor creației!”.

Înțelegem cu întreaga noastră ființă, nu numai cu intelectul, ce caută omul de-a lungul zbuciumatei sale existențe, după ce însetează el în toiul luptei sale cu viața: omul tânjește să fie aprins de această lumină și dorește ca totul să strălucească de frumusețe cerească, să fie plin de slava cerească a Domnului și Mântuitorului său.

„Că a Ta este împărăția și puterea și slava în veci”. Aici se încheie Rugăciunea Domnească. Atâta timp cât ne vom aminti această rugăciune, atâta timp cât o vom repeta fără întrerupere, viața noastră va fi deschisă împărăției, va fi plină de putere, va străluci în slavă – iar întunericul, ura și răul vor fi cu totul neputincioase.

CUPRINS

Despre autor 5

Introducere 7

CAPITOLUL I

Tatăl nostru, care ești în ceruri 11

CAPITOLUL II

Sfințească-se numele Tău 21

CAPITOLUL III

Vie împărăția Ta 31

CAPITOLUL IV

Facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ 41

CAPITOLUL V

Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi 51

CAPITOLUL VI

Și ne iartă nouă greșelile noastre,
Precum și noi iertăm greșiților noștri . . . 61

CAPITOLUL VII

Și nu ne duce pe noi în ispită,
Ci ne izbăvește de cel rău 71

CAPITOLUL VIII

Că a Ta este împărăția și puterea și
slava în veci 81

ALTE CĂRȚI ALE PĂRINTELUI ALEXANDER SCHMEMANN

Pentru viața lumii

Euharistia

Postul cel Mare

Din apă și din duh

Liturghie și tradiție

Biserică, lume, misiune

Celebrarea credinței (vol. 1, 2 și 3)

Introducere în teologia liturgică

Drumul istoric al ortodoxiei răsăritene

Întrebări fundamentale

Jurnalele părintelui